

Verslag excursie Noordoost-Twente

Beleving en herstel van een Nationaal Landschap

Bijna veertig belangstellenden hebben donderdag 27 november deelgenomen aan de slotexcursie van AtelierOverijssel in 2008, waarbij het Nationaal Landschap van Noordoost-Twente is bezocht. Aan bod kwamen onder meer: de boerderijlodge als nieuwe functie, herstel van het bekenlandschap, waterretentie en een Rood voor Rood project dat zorgt voor de terugkeer van een traditioneel erf in het Twentse landschap.

De laatste excursiedag van het project Parlevinken begon op station Oldenzaal. De bus bracht de deelnemers naar hotel Droste in Tubbergen voor een startbijeenkomst. Na een korte inleiding van atelierleider Hilde Blank gaf wethouder Henny Oude Geerdink een toelichting op actuele ontwikkelingen in de gemeente Tubbergen, onder meer op het gebied van kunst en openbare ruimte. Ook volgde een toelichting op de positie van Noordoost-Twente als Nationaal Landschap en de rol van ruimtelijke kwaliteit. Namens de gemeente Dinkelland werd de toekomstvisie Lattrop toegelicht. Beeldend Kunstenaar Frank Bezemer gaf zijn kijk op landschap en kunst. Het cultuurlandschap sterker laten ervaren en beleven, is de doelstelling van zijn kunstprojecten.

In de bus gidste hoteleigenaar Harald Droste de excursiedeelnemers naar Nutter. Een van de drie locaties waar hij samen met agrariërs vrijkomende schuren aanbiedt als luxe boerderijlodge voor gasten. "Afgestemd op twee personen met eventueel kinderen en vijftigplussers. Doelgroepen die willen betalen voor beleving", aldus Droste. Het gezin dat de lodge in Nutter exploiteert, biedt hierbij ook een exclusieve kuuroordfunctie aan.

Bekenlandschap

Met uitleg van de Twentse 'excursiegids' Maurice Wenker van de Dienst Landelijk Gebied (DLG) reed de bus naar Mander waar de boerderij van een melkveehouder is verplaatst om de karakteristieke Mosbeek meer ruimte te geven in het landschap. Het bedrijf lag eerder tegen de beek aan, op de plek waar het zandlandschap overgaat in een veenlandschap. De bedrijfsverplaatsing is begeleid door DLG en de betrokken agrariër vertelde op zijn erf – hier bleek de laatste excursiedag ook de koudste – over dit proces. In het nieuwe inrichtingsplan voor het melkveebedrijf zijn naast de terugkeer van cultuurhistorische houtwallen ook nieuwe agri-wadi's en een wandelpad opgenomen. Voor de agrariër heeft de verplaatsing als voordeel dat hij nu kan doorgroeien.

Op weg naar Ootmarsum waren bij Tubbergen de Mandercirkels te zien, twee cirkelvormige agrarische percelen als landschappelijk kunstwerk. Ook werd in de bus gesproken over het plan om een groot paardencentrum (4700 vierkante meter) te realiseren in het gebied en de impact voor de ruimtelijke kwaliteit. Net over de Duitse grens werd even Getelo aangedaan, een kleine 'enclave' van vooral Nederlanders die hier relatief goedkoop royaal zijn gaan wonen. Hierdoor is een geïsoleerd 'wijkje' in het landschap ontstaan. Een vreemde ontwikkeling, zo oordeelden de excursiedeelnemers.

Rood voor Rood

In Ootmarsum werden recent aangelegde gebieden voor waterretentie en 'meanderend' herstel van oude beken bekeken. Zo is de Kropsbeek niet meer kunstmatig recht, maar weer oorspronkelijk 'krom'. Niet alleen beter voor betere waterbeheersing, maar ook is de beek nu beter beleefbaar in het landschap. "Voor velen was het eerder niet meer dan een sloot", aldus een medewerker van Waterschap Regge en Dinkel. "Nu is het weer echt een mooie beek." Ook werd uitgestapt bij een zeldzame waterbron, eerder een verwaarloosd en met puin volgestort erosiedal, maar nu weer een waardige bron waar de natuur zijn gang kan gaan, beheerd door Staatsbosbeheer.

Via Lattrop reed de bus naar Losser waar als slotlocatie een Rood voor Rood-project werd bezocht. Een opgekochte boerderij is door de eigenaren gesloopt en maakt plaats voor twee traditionele Twentse woningen die nog in aanbouw waren. Het erf – met nieuw waterretentieperceel – in het dichte maten- en flierenlandschap draagt uiteindelijk bij aan de dichte structuur van singels en houtwallen. Ook worden oude landschapselementen zoals solitaire eiken, boomgroepen en eiken landhekken in ere hersteld. Bomen op het erf moeten zorgen voor verweving met het landschap en terugkeer naar een erf met een traditioneel 'rafelig' Twents silhouet. "Een streekeigen replica van een Twents erf", aldus Jantine Schinkelshoek van adviesbureau Eelerwoude dat het proces begeleidt. Na dit bezoek werd in de warme bus op weg naar station Oldenzaal de geslaagde laatste excursiedag afgesloten. Tijd om de input van de excursies even te laten bezinken om er in 2009 concreet mee aan

de slag te gaan.

Eric Hoogeweg
AtelierOverijssel

De Deelnemer

'Excursie brengt ruimtelijke kwaliteit dichterbij'

Naam: Sekel Bennema

Organisatie: Provincie Overijssel

Functie: Beleidsmedewerker Economie, Milieu & Toerisme

"Ik heb de excursie in Noordoost-Twente meegemaakt als onderdeel van de Masterclass Ruimtelijke Kwaliteit van AtelierOverijssel. Wat mij betreft is het een heel leerzaam onderdeel. Niet omdat het panklare oplossingen oplevert voor de vragen vanuit mijn werk bij de Eenheid Water en Bodem, maar wel om mijn ideeën en verwachtingen over ruimtelijke kwaliteit als belangrijk beleidsitem aan te scherpen. Je kunt dagen praten over processen en aspecten, waar je op moet letten, maar het komt direct een stuk dichterbij als je het zelf ziet, op locatie met de betrokken partijen erbij. Dat is heel verrijkend.

Het roept ook vragen op voor mijn beroepspraktijk bij de provincie. Als ik een agrariër zie die een nieuwe functie als verblijfsaccommodatie met kuuroord wel als nevenactiviteit mag uitoefenen, maar niet als hoofdactiviteit, vind ik dat wel raar. Ik begrijp de beleidsmatige achtergrond, maar vraag me wel af of dit de uitwerking is die we met elkaar beoogd hebben.

Ik ben de masterclass gaan volgen, zoekend naar meer verdieping om ruimtelijke kwaliteit te vertalen naar de beleidspraktijk. Hoe organiseer je dat, hoe ontwerp je de juiste processen en hoe neem je anderen daarin mee? Allemaal vragen die ik vanuit mijn beroepspraktijk heb meegenomen naar de masterclass. Ik vind het erg waardevol mijn ideeën daarover aan te scherpen."